

Jiří Hanuš a kol.
Služebníci neužiteční
CDK 2015

Téma kněžské identity v českých zemích ve 20. století je úběžníkem dvanácti studií či esejů věnovaných identitě kněží, jejich obrazu v literatuře, filmu či v teologických pramenech. Publikace tak přináší zrcadlo kleriků, jak jim je nastavil katolický spisovatel Jaroslav Durych (Karel Komárek), obraz kněze ničemného a kněze věrného u Josefa Floriana a jeho spolupracovníků (Petr Husák), ztvárnění kněží v českém realismu (Jiří Kudrnáč) či reflexi kněží v české kinematografii (Jaromír Blažejovský). Jiný přístup zvolili autoři teologických studií Alois Kříšťan, Libor Ovečka, Michal Kaplánek, kteří mapují konkrétní životní osudy a teologickou či pastorační práci kněží vurčitých obdobích.

Téma kněžské identity bývá skloňováno, kdykoli dojde na klesající počty kněží či úbytek povolání v Evropě. Spíš než na otázky typu v čem spočívá kněžská identita a nakolik je individuální či společná v určité konkrétní době, knížka nabízí plastický obraz konkrétních lidí, jejich ideálů a životních osudů. Mnohé z dnešních příběhů neporozumění, výsměchu, izolace, finančních obtíží i vysilující oběti znali i naši předci v dobách, které se pomalu propadají do období předmoderní idealizované historie. A podobně mnohé progresivní myšlenky byly již na počátku minulého století diskutovány – např. volba biskupa kněžími a věřícími, zavedení jazyka mateřského do liturgie, zdemokratizování konzistoří, odstranění bezžeství kněží atp.

Do širšího kontextu pak jednotlivé příspěvky uvádí přehledné historické studie, a to úvodní zarámování od Jiřího Hanuše a Petra Husáka, pohled na identitu generace kněží ve 20. letech minulého století (Pavel Marek) a nakonec pozoruhodný vhled do problematiky tajných svěcení kněží v druhé polovině 20. století od Miroslavy Solárikové.

Knížka je cenná právě sdělením mnoha individuálních pohledů. Porozumět jim může každému čtenáři významně napomoci pochopit i dnešní podprahové či nevyřčené konflikty, jimž na intenzitě neubírá ani klesající počet kněží ani větší svoboda slova v naší církvi.

Josef Beránek